

וגומר, העץ אליו ישראל דאָתמר בהו (דף קמב ע"א) (ישעיה סה כב) כימי העץ ימי עמי, חובא דעבדו עם נבל, לא תהא תליא ליה בישראל, דכד עבדו ית עגלא חשיב משה דישראל עבדו ליה, ואמר (שמות לב יא) למה יהו"ה יחרה אפך בעמך, אמר ליה קודשא בריך הוא (שם) לך רד פי שחת עמך, מיד נחית וחרא עגל דיוקנא דשור וחרמור, שאיל ליה מאן עבד לך, אמר חמור, ערב רב (יחזקאל כג כ) אשר בשר חמורים בשרם, שור אמר נמי הכי, טבעת דעלה מזל שור בזמנא דאָתמר בערב רב (שמות לב ג) ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב, אנדמנת תפן, וארמי כלא אהרן בנורא, ונפקת עגלא דיוקנא דשור וחרמור, בההוא זמנא צווחת רוח הקדש ואמרת, (ישעיה א ג) ידע שור קוניהו וחרמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן.

ורשיעיא מה חזו למעבד עגל, אלא ודאי אינון הוו מבשפין דפרעה, יונו"ס

וימברו"ס בני בלעם, דאָתמר בהון (שמות ח א) ויעשו כן החרטמים בלטיהם, וחרזו דלא הוה מפשו בהון, אתחזרו עמיה דמשה וקבילו ברית מילה, וקודשא בריך הוא דידע גלויים וסתירין, דהוה ידע בהון דאינון מגזעא בישא, כד הוה נחתא שכינתא אָתמר בה (שם יד יט) ויסע מלאך האלהי"ם ההלך לפני מחנה ישראל, ולא אמר לפני העם, ובגין דא נטלו קנאה בלבייהו, ואמרו (שם לב א) קום עשה לנו אלהי"ם אשר ילכו לפנינו, פגוונא דהוה אזיל קדמיכו, ובגין דא עבדו ית עגלא בחרשין דלהון, ודא איהו ידע שור קוניהו וכו', ישראל לא ידע חרשין, עמי אהרן ומשה בני עמרם לא התבוננו, ודא איהו לא תלין נבלתו על הזה של עם נבל, לא תלין נבלתו על העץ, שהם ישראל. דבר אחר לא תלין וכו', זה גר שלא

עץ החיים. דבר אחר לא תלין וגומר, העץ - אלו ישראל, שנאמר בהם כימי העץ ימי עמי, החטא שעשו עם נבל, אל תתלה אותו בישראל, שפשו עשו את העגל, חשב משה שישראל עשו אותו, ואמר למה יהו"ה יחרה אפך בעמך. אמר לו הקדוש ברוך הוא, לך רד פי שחת עמך. מיד ירד וראה עגל, דיוקן של שור וחרמור, שאל אותו, מי עשה אותך? אמר החמור, הערב רב אשר בשר חמורים בשרם. גם השור אמר כן. הטבעת שעליה מזל שור, בזמן שנאמר בערב רב ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב, הנדמן לשם, ונרק הפל אהרן לאש, ויצא עגל, דיוקן של שור וחרמור. באותו זמן צווחה רוח הקדש ואמרה, ידע שור קוניהו וחרמור אבוס בעליו, ישראל לא ידע עמי לא התבונן.

ומה ראו הרשעים לעשות עגל? אלא ודאי הם היו המכשפים של פרעה, יונו"ס וימברו"ס בני בלעם, שנאמר בהם ויעשו כן החרטמים בלטיהם, וראו שלא היה בהם מפשות, וחרזו עם משה וקבילו ברית מילה, והקדוש ברוך הוא שידע גלויים וסתירות, שהיה ידע בהם שהם מגזע רע, כשהיתה יורדת שכינה, נאמר בה ויסע מלאך האלהי"ם ההלך לפני מחנה ישראל, ולא אמר לפני העם, ומשום זה נטלו קנאה בלבם, ואמרו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, כמו שהיה הולך לפניכם, ומשום זה עשו את העגל בכשפיהם, וזהו ידע שור קוניהו וכו', ישראל לא ידע כשפים, עמי - אהרן ומשה בני עמרם - לא התבוננו. וזהו לא תלין נבלתו על העץ, החטא הזה של עם נבל, לא תלין נבלתו על העץ, שהם ישראל. דבר אחר לא תלין וכו', זה גר שלא

התגיר לשמו של הקדוש ברוך הוא, לא לתלותו בישראל שהם עץ, כמו שבארוהו כימי העץ ימי עמי.

ועוד, לא תלין נבלתו - זו נבלות הפה, על העץ - זה לשון הרע, שחטא זה גורם שימות קדם זמנו, וזהו כי קבור תקברנו. דבר אחר לא תלין נבלתו - זה יצר הרע, על העץ - זו נשמת חיים, שמי שחלל אותה, נאמר בו כי קבור תקברנו, וימות בעולם הזה ובעולם הבא, זה דינו בחנק מי שעובר על זה.

דבר אחר, לא תלין נבלתו על העץ - זו נפש של חל שלא תראה לפני הנפש היתרה, ובשכילה אמר למשה של נעליך מעל רגליך.

השני - הרג, הרג לגנב, ולגזלן ענש, ומשום זה הממשכן לחברו צריך להחזיר לו משכנו בזמן שצריך אותו, בין שאין לו אחר, זהו שכתוב השב תשיב לו את העבוט, ונאמר בפסוק אחר אם חבל תחבל שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו, זה בנשמתו של אדם מדבר, אם חבל תחבל - נפש ורוח, שלמת רעך - זו הנשמה.

ואם חבל תחבל - תפלין של יד ותפלין של ראש, שלמת רעך - פסוי של מצוה, עד בא השמש - שנאמר בו כי שמש ומגן יהוה אלהים, תשיבנו לו - קדם שיתפנס ממנו, שעליו נאמר וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. מה זה צדקה? תפלה, ומרפא בכנפיה - כנפי מצוה שהם תפלין, כנפי יונה, וכנפי מצות ציצית, היא שמלתו לעורו - עור התפלין,

תפלין כנפי יונה, וכנפי מצות ציצית, היא שמלתו לעורו משכא דתפלין,

העץ, חובא דא דעם נבל לא תלין נבלתו על העץ דאינון ישראל. דבר אחר לא תלין וכו', דא גיורא דלא אתגיר לשמא דקודשא בריך הוא, לא תליא ביה בישראל דאינון עץ, כמה דאוקמוהו (ישעיה סה כב) כימי העץ ימי עמי.

ועוד לא תלין נבלתו, דא נבלות הפה, על העץ דא לישנא בישא, דחוכה דא גרים דימות קדם זמניה, ודא איהו כי קבור תקברנו, דבר אחר לא תלין נבלתו, דא יצר הרע, על העץ דא נשמת חיים, דמאן דחלל בה אתמר ביה כי קבור תקברנו, וימות בעלמא דין ובעלמא דאתי, דא איהו דיגיה בחנק מאן דעבר על דא.

(דבר אחר לא תלין נבלתו על העץ, דא נפשא דחול דלא תתחנא קדם נפשא יתירא ובגניה אמר למשה (שמות ג ה) של נעליך מעל רגליך).

התנינא הרג, הרג לגנב, ולגזלן עונשא, ובגין דא הממשכן לחבריה צריך למחזר ליה משכוניה בעידן דצריך ליה, בין דלית ליה אחרא, הדא הוא דכתיב (דברים כד יג) השב תשיב לו את העבוט ואתמר בקרא אחרא (שמות כב כה) אם חבל תחבל שלמת רעך עד בא השמש תשיבנו לו, האי בנשמתא דבר נש ממלל, אם חבל תחבל נפשא ורוחא, שלמת רעך דא נשמתא.

ואם חבול תחבול תפלין דיד ותפלין דרישא, שלמת רעך פסויא דמצוה, עד בא השמש, דאתמר ביה (תהלים פד יב) כי שמש ומגן יהוה אלהים, תשיבנו לו קדם דיתפניש מגיה, דעליה אתמר (מלאכי ג א) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, מאי צדקה צלותא, ומרפא בכנפיה כנפי מצוה דאינון תפלין כנפי יונה, וכנפי מצות ציצית, היא שמלתו לעורו משכא דתפלין,

וְאִם אֶת־לֹא תַחֲזִיר אֲלֵיךְ פְּסוּיִין לִיהִי קָדָם
דִּיתְפַּנִּישׁ מִנִּיה שְׁמָשׂא דְאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, דְּאֶתְמַר בֵּיה פִּי שְׁמָשׁ וּמִגֵּן יְהוּ"ה
אֱלֹהֵי"ם, הִכִּי יתְפַנֵּישׁ מִינֶךָ נִשְׁמַתָּא, דְּאֶתְמַר
בֶּה (תהלים פט לו) כִּסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נִגְדִי, מִדָּה לִקְבֹּל
מִדָּה, וּבִגֵּין דָּא עַד בָּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֵנוּ לוֹ, לוֹ
לְעֵנִי דְאִיהוּ צְדִיק, וְלִשְׁכִּינְתָּא דְאִיהִי עֲנִיָּה
בְּגִלּוּתָא, כִּד יְתִי לִילִיָּא דְאִיהִי גִלּוּתָא, בְּמָה
יִשְׁכַּב (דף קמב ע"ב) שְׁכִינְתָּא, דְּיִדְאִי שְׁמָשׂא
דְּאִיהוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא נִהִיר לָהּ בְּגִלּוּתָא
דְּאִיהִי לִילִיָּא, וְאַשְׁתְּאַרְתּ בַּחֲשׁוּכָא, וּבִגֵּין דָּא
צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל לֶאֱנַהֲרָא לָהּ בְּגִלּוּתָא בְּאוֹר וְנֵר,
דְּאִיהוּ תוֹרָה וּמִצְוָה, אוֹר נִשְׁמַתָּא, נ"ר נֶפֶשׁ
רוּחָא דְאֵינוֹן סִימָן נ"ר, בְּתִי דְתַפְלִי לְמִשְׁכַּב
בֶּהוּ שְׁכִינְתָּא בְּגִלּוּתָא, וְכִסּוּיָא דְצִיצִית
לְאַתְעֻטָּפָא בֵּיה בְּמִשְׁכַּבָּה.

וּבִגֵּין דָּא אִי בֵּר נֶשׁ לֹא אֵנָה תַפְלִין וְצִיצִית,
בְּמָה יִשְׁכַּב אִיהִי בְּגִלּוּתָא, עֲלֵהָ
אֶתְמַר (תהלים מא ב) אֲשָׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דֵּל בְּיוֹם
רָעָה יִמְלִטְהוּ יְהוּ"ה, וּבִזְכוּת פְּקוּדֵין אֲלֵיךְ
יִרְתִּין בְּנֵי נֶשָׁא תִלַּת קְטָרִין, דְּאֵינוֹן נִשְׁמַתָּא
וְרוּחָא וְנֶפֶשָׁא, וּבִהוּ צְרִיךְ לְמִקְרִי לְיִשְׂרָאֵל
עֲלָאָה, דִּינְחִית לֶאֱנַהֲרָא בְּשְׁכִינְתָּא בְּנִהוּרָא
דְּפוּרְקָנָא, דְּאִיהִי שְׁמָשׁ צְדָקָה, וּמִרְפָּא בְּכִנְפֵיהָ
לְיִשְׂרָאֵל דְּאֵינוֹן בְּבִי מִרְעָא בְּגִלּוּתָא. דְּצְדָקָה
אִיהִי שְׁכִינְתָּא עֲלָאָה, עֲלֵהָ אֶתְמַר (איכה ב יג) מִי
יִרְפָּא לָךְ, וְאִיהִי כ"ה כ"ה אֶתְוֹן דְּקָרִיאת שְׁמַע
עֲרִבִית וְשַׁחֲרִית, וּבִיה נִחְתָּא לְיִשְׂרָאֵל לְמִפְרָק
שְׁכִינְתָּא, אֲבָל בִּימִינָא אוֹקִים לָהּ וְרַחֵם עֲלָהּ,
הָדָא הוּא דְכְתִיב (ישעיה נד ח) וּבִחְסֵד עוֹלָם
רַחֲמֵתִיךְ, וּבִגֵּין דָּא נִשְׁמַתָּא וְרוּחָא וְנֶפֶשָׁא
אֵינוֹן מִשְׁכַּבָּא (משכונא) דְּשְׁכִינְתָּא בְּגִלּוּתָא,
וְעֲלִיהָ אֶתְמַר (דברים כד יג) וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ

וְאִם אֶת־לֹא תַחֲזִיר אֶת הַפְּסוּיִים
הֵלֵלוּ קִדְם שִׁיתְפַּנֵּם מִמֶּנּוּ הַשֶּׁמֶשׁ,
שֶׁהוּא הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֶאֱמַר
בּוֹ כִּי שְׁמָשׁ וּמִגֵּן יְהוּ"ה אֱלֹהֵי"ם,
כֶּךָ תִּתְכַנֵּס מִמֶּךָ נִשְׁמַתָּךְ, שְׁנֶאֱמַר
בֶּה כִּסְאוֹ כְּשֶׁמֶשׁ נִגְדִי, מִדָּה כְּנִגְדִּי
מִדָּה, וּמִשׁוֹם זֶה עַד בָּא הַשֶּׁמֶשׁ
תְּשִׁיבֵנוּ לוֹ, לוֹ - לְעֵנִי, שֶׁהוּא
צְדִיק, וְלִשְׁכִּינָה שֶׁהִיא עֲנִיָּה
בְּגִלּוּת, כְּשִׁיבָא הַלִּילָה שֶׁהוּא
גִּלּוּת, בְּמָה תִשְׁכַּב הַשְּׁכִינָה?
שְׁוֹדְאֵי הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא הַקִּדּוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, לֹא מֵאִיר לָהּ בְּגִלּוּת,
שֶׁהִיא הַלִּילָה, וְנִשְׁאַרְתּ בַּחֲשֶׁכָה,
וּמִשׁוֹם זֶה צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהֵאִיר
לָהּ בְּגִלּוּת בְּאוֹר וְנֵר, שֶׁהוּא תוֹרָה
וּמִצְוָה, אוֹר הַנֶּשְׁמָה, נ"ר - נֶפֶשׁ
רוּחַ, שֶׁהֵם סִימָן נ"ר, בְּתִי הַתַּפְלִין
שֶׁתִּשְׁכַּב בָּהֶם הַשְּׁכִינָה בְּגִלּוּת,
וְכִסּוּיָהּ שֶׁל צִיצִית לְהַתְעֻטֵּף בֶּה
בְּמִשְׁכַּבָּה.

וּמִשׁוֹם כֶּךָ, אִם אָדָם אֵינוֹ מִנִּיחַ
תַּפְלִין וְצִיצִית, בְּמָה הִיא תִשְׁכַּב
בְּגִלּוּת? עֲלִיוֹ נֶאֱמַר אֲשָׁרִי מִשְׁכִּיל
אֶל דֵּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ יְהוּ"ה,
וּבִזְכוּת הַמִּצְוֹת הֵלֵלוּ יוֹרְשֵׁים
בְּנֵי אָדָם שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, שֶׁהֵם
נִשְׁמָה וְרוּחַ וְנֶפֶשׁ, וּבִהֶם צְרִיךְ
לְקַרְא אֶת יִשְׂרָאֵל הַעֲלִיּוֹן שֶׁיִּרְדֵּ
לְהֵאִיר לְשְׁכִינָה בְּאוֹר הַגָּאֻלָּה,
שֶׁהִיא שְׁמָשׁ צְדָקָה, וּמִרְפָּא
בְּכִנְפֵיהָ, לְיִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּבִית
הַחֲלִי בְּגִלּוּת, שֶׁצְדָקָה הִיא
הַשְּׁכִינָה הַעֲלִיּוֹנָה, עֲלִיהָ נֶאֱמַר מִי
יִרְפָּא לָךְ, וְהִיא עֲשָׂרִים וְחָמֵשׁ
עֲשָׂרִים וְחָמֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֶׁל קְרִיאת
שְׁמַע עֲרִבִית וְשַׁחֲרִית, וּבּוֹ יוֹרֵד
לְיִשְׂרָאֵל לְגַאֲלָא אֶת הַשְּׁכִינָה, אֲבָל
בְּיָמִין מְקִים אוֹתָהּ וּמִרְחֵם עֲלֶיהָ.
זֶהוּ שְׁפָתוֹב וּבִחְסֵד עוֹלָם
רַחֲמֵתִיךְ, וּמִשׁוֹם זֶה, נִשְׁמָה וְרוּחַ
וְנֶפֶשׁ הֵם הַמִּשְׁכַּב (משכונ) שֶׁל
הַשְּׁכִינָה בְּגִלּוּת, וְעַל זֶה נֶאֱמַר
וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ וּבִרְכָּךְ, וּמִשׁוֹם

וּבְרַכְךָ, וּבְגִין פְּקוּדֵינָא אֲלִין שְׂרִיא שְׂכִינְתָא עַל
בֵּר נֶשׁ.

וְעַל נִשְׁמָתָא אֲתָמֵר (מיכה ז ח) מִשְׁכַּבְתָּ חִיקָךְ
שְׁמֵר פְּתַחֵי פִיד, דְּלֹא תִדּוֹר אִם לֹא
תְשַׁלֵּם, הָדָא הוּא דְכְתִיב (משלי כב כז) אִם אֵין לָךְ
לְשַׁלֵּם לְמָה יִקַּח מִשְׁכַּבְךָ מִתְחַתִּיד, וְאֲשַׁתְּאֲרוּ
רוּחַ וְנִפְשׁ יְתוּמִים, וְאִם נִשְׁמָתָא עֲבַרְתָּ עַל
פְּקוּדֵי אֲוִרִיתָא וְאַנְחַת חוּבִין בְּגוּפָא, דִּין אִיהוּ
לִיפְרַע מִנְכְּסֵי יְתוּמִים, בְּפְקוּדֵינָא דְעֵשָׂה
דְּאֲשַׁתְּאֲרָ לֹון מִנְשְׁמָתָא, דְּבְגִין חוּבִין נְטָלִין
מִחַיִּיבֵיא מִשְׁכּוּנָא דְאִיהִי נִשְׁמָתָא, וְדָא
אִיהוּ (שמות כב כח) אִם חָבֵל תַּחְבֵּל שְׁלֵמַת רַעְיָךְ.
וְאִי אֵית לִיה חוּבִין וְאֵית לִיה זַכּוּון, אֲתַפְרְעוּ
חוּבִין בְּזַכּוּון, וְאֲתָמֵר יֵצֵא שְׁכָרוֹ
בְּהַפְסָדוֹ, מִיד חֲזָרִין לִיה לְגוּפָא קָדָם דִּיֵּיתִי
שְׁמִשָּׂא, וְדָא אִיהוּ (שם) עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תִּשְׁכַּבְנוּ
לוֹ, דְּכַד נָאִים בֵּר נֶשׁ נִשְׁמָתָא סָלְקָא מִנִּיה, וְלֹא
נִחַתַּת בְּגוּפָא עַד דְּפִרְעַת כָּל חוּבִין דְּעַבְד
בֵּר נֶשׁ בְּהִיּוּא יוּמָא, וּבְגִין דָּא מִמִּשְׁכָּן לָהּ
הֵהוּא בִּי דִינָא דְלַעֲלֵא, בְּגִין דְּמַקְטָרְגָא סָלִיק
אֲבַתְרָהָא לְמַתְבַּע מִינָה דִינָא, בְּאַרְבַּע מִיתוֹת
בֵּית דִּין, תָּרִין דְּאֲתָמֵר לַעֲלֵל, וְתָרִין דְּאִינוּן
שְׂרִיין עַל אִינוּן דְּמַגְלִין עָרְיִין דְּאֲוִרִיתָא, זַכָּאָה
אִיהוּ מָאן דְּנָטִיר לָהּ בְּכָל יוּמָא.

וּבְזִמְנָא דְחוּבִין אִינוּן רַבְרַבִּין, וּמְלֹה בֵּר נֶשׁ
חוּבִין עַל מִשְׁכּוּנָא, אָבֵד מִשְׁכּוּנָא
דְּאִיהִי נִשְׁמָתָא, וְלֹא חֲזָרַת לְגַבִּיה, וְכָלֹא אִיהוּ
בְּדִין דְּדִין לָהּ גְבוּרָה דְּאִיהוּ בִּי דִינָא רַבְרָבָא,
בְּכָל לֵילִיא בְּתָרִין עֶשְׂרִי שְׁעָתִין וּבְשַׁבְעִין וְתָרִין
רַגְעִין כַּחֲשָׁבֹן חֶסֶד, דְּאֲתָמֵר בִּיה (ישעיה מז
ה) וְהוּכַן בְּחֶסֶד כֶּסֶף, וְרָזָא דְמִלָּה (איוב ז
יח) וְתַפְקִדְנוּ לְבָקָרִים, לְרַגְעִים תִּבְחָנְנוּ.

הַמְצוֹת הַלְלוּ שׁוּרָה שְׂכִינָה עַל
אָדָם.

וְעַל הַנִּשְׁמָה נֶאֱמַר מִשְׁכַּבְתָּ חִיקָךְ
שְׁמֵר פְּתַחֵי פִיד, שְׁלֹא תִדּוֹר אִם
לֹא תְשַׁלֵּם, זֶהוּ שְׁכָנוֹב אִם אֵין
לָךְ לְשַׁלֵּם לְמָה יִקַּח מִשְׁכַּבְךָ
מִתְחַתִּיד, וְנִשְׁאָרוּ הַרוּחַ וְהַנִּפְשׁ
יְתוּמִים, וְאִם הַנִּשְׁמָה עוֹבְרַת עַל
מְצוֹת הַתּוֹרָה וְיוֹרְדִים חֲטָאִים
לְגוּף, דִּין הוּא לְפָרַע מִנְכְּסֵי
יְתוּמִים, בְּמְצוֹת עֵשָׂה שְׁנִישְׁאָר
לָהּ מִהַנִּשְׁמָה, שְׁבַגְלָל הַחֲטָאִים
נוֹטְלִים מִהַרְשָׁעִים אֶת הַמִּשְׁכּוֹן,
שְׁהוּא הַנִּשְׁמָה, וְזֶהוּ אִם חָבֵל
תַּחְבֵּל שְׁלֵמַת רַעְיָךְ.

וְאִם יֵשׁ לוֹ חֲטָאִים וְיֵשׁ לוֹ זַכּוּיוֹת,
נִפְרָעִים הַחֲטָאִים בְּזַכּוּיוֹת, וְנֶאֱמַר
יֵצֵא שְׁכָרוֹ בְּהַפְסָדוֹ, מִיד מִחֲזָרִים
אוֹתוֹ לְגוּף לְפָנֵי שְׂכִיבָא הַשֶּׁמֶשׁ,
וְזֶהוּ עַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תִּשְׁכַּבְנוּ לוֹ,
שְׁפָאֲשֵׁר הָאָדָם יֵשׁ, עוֹלָה מִמֶּנּוּ
הַנִּשְׁמָה, וְאֵין יוֹרֶדֶת לְגוּף עַד
שְׁפּוֹרְעַת אֶת כָּל הַחֲטָאִים שְׁעֵשָׂה
הָאָדָם בְּאוֹתוֹ יוֹם, וּמִשּׁוּם זֶה
מִמִּשְׁכָּן אוֹתָהּ אוֹתוֹ בֵּית דִּין
שְׁלֵמָעֵלָה, מִשּׁוּם שְׁהַמְקַטְרֵג
עוֹלָה אַחֲרֶיהָ לְתַבַּע מִמֶּנָּה דִּין
בְּאַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין - שְׁנַיִם
שְׁנִישְׁאָרוּ לְמַעֲלָה, וּשְׁנַיִם שְׁשׁוּרִים
עַל אוֹתָם שְׁמַגְלִים אֶת הַעֲרִיּוֹת
שֶׁל הַתּוֹרָה. אֲשֶׁרִי הוּא מִי
שְׁשׁוּר אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם.

וּבְזִמְנָן שְׁהַחֲטָאִים גְּדוֹלִים, וּמְלֹה
אָדָם חֲטָאִים עַל הַמִּשְׁכּוֹן, אָבֵד
הַמִּשְׁכּוֹן, שְׁהִיא הַנִּשְׁמָה, וְלֹא
חוֹזֶרֶת אֲלֵיו, וְהַפֵּל הוּא בְּדִין
שְׁדִינָה אוֹתָהּ הַגְּבוּרָה, שְׁהִיא בֵּית
הַדִּין הַגְּדוֹל, בְּכָל לֵילָה בְּשָׁתַיִם
עֶשְׂרִי שְׁעוֹת וּבְשַׁבְעִים וּשְׁנַיִם
רַגְעִים כַּחֲשָׁבֹן חֶסֶד, שְׁנִישְׁאָר בּוֹ
וְהוּכַן בְּחֶסֶד כֶּסֶף, וְסוּד הַדְּבָר -
וְתַפְקִדְנוּ לְבָקָרִים, לְרַגְעִים
תִּבְחָנְנוּ.

וַיֵּשׁ חֲטָאִים שֶׁהֵם בִּסְתֵר, וְלֹא יְכוּלִים לְהַעֲיֵד בָּהֶם הַמְּלָאכִים שֶׁהוֹלְכִים עִם הַנֶּשְׁמָה, שֶׁנֶּאֱמַר בַּהּ כִּי מִלֹּאכֵיו יֵצֵא לָךְ, הָרִי הַשְׂכִּינָה מְעִידָה עֲלֵיהֶם, זֶהוּ שִׁפְתוֹב אִם יִסְתֵּר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים, מִשּׁוּם שֶׁשְׂכִּינָה עַל רֹאשׁוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בַּהּ דַּע מָה לְמַעַלָּה מִמֶּךָ, עֵין רוֹאָה וְאֵזֶן שׁוֹמַעַת וְכָל מַעֲשֵׂיךָ בְּסֵפֶר נִכְתָּבִים. (לפְעָמִים הַנֶּשְׁמָה לֹא הִיָּתָה מוֹדָה בְּחֲטָאִים שֶׁתוֹבַע עָלֶיהָ הַיָּצֵר הָרַע, וְחוֹשֵׁד יָצַר הָרַע בְּזוֹה) (לפְעָמִים הַנֶּשְׁמָה לֹא חֲטָאָה, וְחוֹשֵׁד הַיָּצֵר הָרַע בְּזוֹה), וְהוֹלְכִים אֶל בֵּית הַדִּין, וְדָן עֲלֵיהֶם דִּין הַנֶּשְׁבָּעִים, נִשְׁבַּעַת הַנֶּשְׁמָה עֲלֵיהֶם וְנִפְטְרָתָה, וְאִם לֹא - פּוֹרַעַת.

וַיֵּשׁ חֲטָאִים שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וּבִיד כָּל אָדָם יַחְתּוּם, וּמֵרָאִין לָהּ חֲתִימַת יְדִיהָ, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שֶׁהֵם עַל תְּנַאי שֶׁמִּתְּנָה עָלָיו לְפָרַע אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהַחֲטָאִים שָׁלוּ בְּמִקְוָמוֹ, שֶׁלֹּא יִגְבֶּה אוֹתָם הַתּוֹבֵעַ אֲלֵא בְּמִקְוָמוֹ, וְאֵלּוּ הֵם חֲטָאִים שֶׁל עֲשָׂרִים שָׁנִים, וַיֵּשׁ חֲטָאִים לְמִטָּה, שֶׁבָּאָרוּ הַקְדָּמוֹנִים שֶׁעַד עֲשָׂרִים שָׁנִים מַעֲנִישִׁים לְמִטָּה וְלֹא לְמַעַלָּה, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שֶׁמַּעֲנִישִׁים לְמַעַלָּה, וְתוֹכָעִים אוֹתָם לְמַעַלָּה בֵּית הַדִּין הַגָּדוֹל, וּבִשְׁבִילֵם מִמְּשַׁכְּנִים אֶת הַנֶּשְׁמָה לְמַעַלָּה, וְלֹא מְנִיחִים לָהּ לָרֶדֶת לְמִטָּה, אֲבָל בְּחֲטָאִים שֶׁמַּעֲנִישִׁים עֲלֵיהֶם לְמִטָּה, לֹא מַעֲנִישִׁים אוֹתָהּ לְמַעַלָּה וְלֹא מַעֲכָבִים אוֹתוֹ שָׁם, וַיֵּשׁ חֲטָאִים שֶׁל הַנֶּשְׁמָה שֶׁגּוֹבִים מֵהֶם בְּכָל מְקוֹם, כְּמוֹ וּמִקְלָל אָבִיו וְאִמּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ מוֹת יוֹמָת, מִבֵּית הַדִּין שֶׁלְּמַעַלָּה וּמִבֵּית הַדִּין שֶׁלְּמִטָּה, שֶׁנִּדְּוִנָּה בְּשָׁנֵי דִינִים, וּמִשּׁוּם הַחֲטָא הַזֶּה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁמוֹצָאִים אוֹתָהּ לְמַעַלָּה, גּוֹבִים מִמֶּנָּה, וּבְכָל מְקוֹם שֶׁמוֹצָאִים

וְאִית חוֹבִין דְּאִינוֹן בִּסְתֵר, וְלֹא יְכִילִין לְאַסְהָדָא בְּהוֹן מִלֹּאכֵין דְּאִזְלִין עִם נִשְׁמָתָא, דְּאֶתְמַר בַּהּ (תַּהֲלִים צֹא יֹא) כִּי מִלֹּאכֵיו יֵצֵא לָךְ, הָא שְׂכִינָתָא סְהִידַת עֲלִיָּהּ, הָדָא הוּא דְכָתִיב (יִרְמְיָה כג כד) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים, בְּגִין דְּשְׂכִינָתָא עַל רִישִׁיָּה, דְּאֶתְמַר בַּהּ דַּע מָה לְמַעַלָּה מִמֶּךָ, עֵין רוֹאָה וְאֵזֶן שׁוֹמַעַת וְכָל מַעֲשֵׂיךָ בְּסֵפֶר נִכְתָּבִין, (לְזִמְנִין נִשְׁמָתָא לֹא הוּת מוֹדָה בְּחוֹבִין דְּתַבַּע עָלֶיהָ יָצַר הָרַע, וְחוֹשֵׁד יָצַר הָרַע בְּהֵאִי), (נ"א וְלְזִמְנִין נִשְׁמָתָא לֹא חֲבַת וְחוֹשֵׁד יָצַר הָרַע בְּהֵאִי), וְאִזְלִין לְגַבֵּי בֵּי דִינָא וְדָן עֲלִיָּהּ דִּין הַנֶּשְׁבָּעִים, אוֹמִיָּאת נִשְׁמָתָא עֲלִיָּהּ וְאֶתְפְּטָרָתָה, וְאִם לֹא פּוֹרַעַת.

וְאִית חוֹבִין דְּאֶתְמַר בְּהוֹן (אִיּוֹב לו ז) וּבִיד כָּל אָדָם יַחְתּוּם, וּמֵרָאִין לָהּ חֲתִימַת יְדִיהָ. וְאִית חוֹבִין דְּאִינוֹן עַל תְּנַאי דְּאֶתְנִי עֲלִיָּה לְפָרַעַא לֹון בְּהֵאִי עֲלִמָּא, דְּחוֹבִין דִּילִיָּה בְּאַתְרִיָּה, דְּלֹא יִגְבֶּה לֹון תּוֹבֵעַ אֲלֵא בְּאַתְרִיָּה, וְאִלִּין אִינוֹן חוֹבִין דְּעֲשָׂרִין שָׁנִין, וְאִית חוֹבִין לְתַתָּא, דְּאוּקְמוּהוּ קְדָמָאִין דְּעַד עֲשָׂרִין שָׁנִין (דף קמ"ג ע"א) מַעֲנִישִׁין לְתַתָּא וְלֹא לְעִילָא, וְאִית חוֹבִין דְּמַעֲנִישִׁין לְעִילָא וְתַבַּעִין לֹון לְעִילָא בֵּי דִינָא רַבְרָבָא, וּבְגִינִיָּהּ מִמְּשַׁכְּנִין נִשְׁמָתָא לְעִילָא, וְלֹא מְנִיחִין לָהּ לְנַחֲתָא לְתַתָּא, אֲבָל בְּחוֹבִין דְּמַעֲנִישִׁין עֲלִיָּהּ לְתַתָּא, לֹא מַעֲנִישִׁין לָהּ לְעִילָא, וְלֹא מַעֲכָבִי לִיָּה תַמָּן, וְאִית חוֹבִין דְּנִשְׁמָתָא דְּגָבִין מְנִיָּהּ בְּכָל אֶתְר, כְּגוֹן (שְׁמוֹת כ"א יז) וּמִקְלָל אָבִיו וְאִמּוֹ, דְּאֶתְמַר בִּיה מוֹת יוֹמָת, מִבֵּי דִינָא דְּלְעִילָא וּמִבֵּי דִינָא דְּלְתַתָּא, דְּאֶתְדַּנְתָּ בְּתָרִין דִּינִין, וּבְגִין חוֹבָא דָּא בְּכָל אֶתְר דְּאֶשְׁכַּחִין לָהּ לְעִילָא גָבִין מִינָהּ, וּבְכָל אֶתְר דְּאֶשְׁכַּחִין לָהּ לְתַתָּא גָבִין מִינָהּ, וְלִית פְּקוּדָא דְּלִית לָהּ רִשׁוֹ לְאַגָּנָא עֲלָהּ,